

AZ 1942-ES „ÚJVIDÉKI” RAZZIÁVAL KAPCSOLATBAN ÚJONNAN ELŐKERÜLT DOKUMENTUMOK FORRÁSÉRTÉKÉRŐL

Az 1980-as évek közepén kerültek a Hadtörténelmi Levéltárba a különböző katonai bíróságok bűnügyi iratai. Azok ellenőrző rendezése során egy különleges dokumentum került kezeim közé. Az 1942-es dél-bácskai razzia résztvevői ellen 1943-ban indított bűnügyi eljárás egyik vádlottja 1951-ben tért haza szovjet hadifogságból, akit akkor azonnal bíróság elé állítottak állítólagos háborús bűntettei miatt.¹ Az 1945 utáni korszak levéltári referenseként felfigyeltem az 1951-es eljárás iratai közé csatolt „Jegyzetek az újvidéki perrel kapcsolatban” elnevezést viselő mellékletre. A szakirodalom szerint korábban ismeretlen dokumentum forrásértékének tisztázása miatt a téma elismert kutatójához fordultam. A szakmai együttműködés eredménye 1985-ben egy okmánypublikáció lett.²

A továbbiakban ennek az iratnak a részbeni újraértékelését végzem el, illetve megvizsgálom a dr. Képíró Sándor volt csendőr százados ellen 2007-ben indított eljárás során előkerült dokumentumok: a m. kir. honvéd vezérkar főnöke bíróságának 448/43. számú ítélete, illetve a Nagy János főhadnagy által 1948-ban tett vallomások történelmi forrásértékét.

Lássuk elsőként a *Jegyzetek az újvidéki perrel kapcsolatban* címen ismert dokumentumot (a továbbiakban *Jegyzetek* elnevezéssel illetjük)!

A dél-bácskai razzia főbűnösének a m. kir. honvéd vezérkar főnökének bírósága előtt 1943. december 14-én kezdődött tárgyalásáról korábban csak egy úgynevezett „Emlékeztető” volt ismert, amely a magyar politikai vezetés számára röviden ismertette a vád alá helyezett honvéd- és csendőrtisztek nevét, a hadbíróóság összetételét, a razzia előzményeit, az események rövid leírását és a vádak.³ A *Hadtörténelmi Közleményekben* 1985-ben megjelentetett dokumentum ezeken túlmenően azonban tartalmazta a vádlottak és a tanúk részletes vallomásait, a bizonyító eljárás során felhasznált iratok tartalmi kivonatát vagy legalábbis felsorolását.

A publikáláskor szerzőtársammal, A. Sajti Enikővel úgy véltük, hogy az 1943–1944-es hadbírói eljárás tárgyalási jegyzőkönyve került elő.⁴ Tévedtünk, hiszen a m. kir. honvéd vezérkar főnökének bírósága tárgyalási jegyzőkönyvei olyan formai jegyekkel rendelke-

¹ A Gerencséry Mihály volt csendőr főhadnagy elleni eljárás iratai. Hadtörténelmi Levéltár (a továbbiakban: HL), Budapesti Katonai Törvényszék, 2925/1951.

² A. Sajti Enikő – Markó György: Ismeretlen dokumentum az 1942 januári délvidéki razzia résztvevőinek peréről (1943. december 14 - 1944. január 14.) *Hadtörténelmi Közlemények*, 1985. 2. sz. 426–456. o.

³ Az iratot közli: Magyarország és a második világháború. Szerk.: Zsigmond László. Budapest, 1966.³387–393. o.

⁴ Még egy 2007. február 14-én tartott konferencián is kételyeimnek helyt adva ugyan, de tárgyalási jegyzőkönyvnek véltem az iratot. Vö.: Markó György: Csendőrtisztek a Magyar Királyi Honvéd Vezérkar (sic!) főnökének bírósága előtt. *Rendvédelem-történelmi Füzetek*, 2011. 74. o. A címben és a hivatkozásban „elkövetett” hibák az előadás szövegét közreadó szerkesztőséget terhelik!

nek, amelyek hiányoznak az általunk közölt dokumentum esetében. Ugyanakkor az irat rendkívüli forrásértékét nem csökkenti, hogy valószínűleg „csak” valamelyik védőügyvéd feljegyzései maradtak az utókorra.

Az ellentmondásra már 1952-ben felfigyelt az akkor elítélt csendőrtiszt édesapja, aki kegyelmi kérvényében rámutatott, hogy az 1944-es eredeti ítélet hiányában került sor fia bűnösségének megállapítására. Megjegyezte azt is, hogy a korabeli jegyzőkönyv helyett „csupán [a] tárgyalásokról készült és befejezetlen jegyzetek” állnak rendelkezésre.⁵ Rendkívül fontos momentum, hogy ebben az időben az említett *Jegyzetek* már csak csonkán, illetve az 1944-es ítélet egyáltalán nem állt a vád és a védelem rendelkezésére!

Zinner Tibor rendkívül alapos kutatásaiból ismert, hogy 1943–1944-ben a tárgyalás során több védőügyvéd, illetve jogász is lehetőséget kapott jegyzetek készítésére. Egyikük, dr. Cseh Jenő a Csurogon történtek miatt 1971-ben (!) indított büntetőperben a bíróság felszólítására csatolta korábbi feljegyzéseit az akkori eljárás irataihoz.⁶ Sajnos ezek ma már nincsenek meg az ügy iratanyagában. Annyit tudunk csak, amit tanúként vallott az 1972. március 20-i tárgyaláson: „Volt jogom jegyzeteket készíteni. A nyomozás során is elvittem magammal. Ívlapok, nem könyv alakban van. A jegyzeteket otthagytam a vizsgálati osztályon, most kaptam vissza.”⁷

Védőügyvédi feljegyzésekre utal a dokumentum címe is: *Jegyzetek az újvidéki perrel kapcsolatban*. Ugyancsak ezt támasztja alá az 1943. december 20-i bejegyzés: „Bárdossy László miniszterelnök: Kihallgatása alkalmából nem voltam jelen.”⁸ 1985-ben szerzőtársammal nem tudatosult bennünk, hogy az egykori miniszterelnök tanúvallomásokor egy védőt kiküldhettek a teremből, de a hadbírói eljárás hivatalos közreműködőjét, a jegyzőkönyv vezetőjét – aligha.

A védőügyvédi jegyzetek esetén részben magyarázatot találunk Szakály Sándor egyéb kételyeire. Szerinte ugyanis az általunk közölt iratot „a kor katonai, csendőri, politikai hierarchiájában teljesen járatlan személy készítette.”⁹ Téved viszont, amikor a dokumentum készítését 1945. november 8-ra datálja. Valóban szerepel egy iktató bélyegző az első oldal jobb felső sarkában ezzel a dátummal és a 13 385-ös sorszámmal. Zinner Tibor kutatásai-

⁵ Dr. Gerencséry Mihály kegyelmi kérvénye 1952. február (?). HL, Budapesti Katonai Törvényszék, 2925/1951. 10. o. Az idősebb Gerencséry nyilvánvalóan fia védőügyvédjétől értesült a *Jegyzetek* meglétéről és jellemzőiről, valamint az eredeti ítélet hiányáról.

⁶ Dr. Cseh Lászlót ekkor a Radnay László volt csendőr főhadnagy és társai ellen indított büntetőperben hallgatták ki. – *Zinner Tibor* szakértői véleménye a Fővárosi Bíróság számára, 2011. március–április. 140–143. o. – Köszönettel tartozom Zinner Tibornak, hogy önzetlenül rendelkezésemre bocsátotta a dr. Képiró Sándor ellen 2007-ben indított eljárás során készített szakértői véleményét.

⁷ Budapest Főváros Levéltára, Fővárosi Bíróság, 4713/1971. XI. köt. 4146. o. – Dr. Cseh 1972. május 25-én még a nyomozás során elmondta, hogy annak idején tagja volt a vérengzés áldozatainak járó kárpótlás miatt felállított tárcaközi bizottságnak. Így végig ott volt az 1943-1944-es tárgyaláson, ahol 187 oldalnyi feljegyzést készített. – Uo. VII. köt. 217–223. o. – Mivel a tárgyalási szünetekben a vádlottak között elhangzottakról is feljegyzést készített, ezért jegyzetei nem lehetnek azonosak az 1985-ben közölt anyaggal.

⁸ *A. Sajti Enikő – Markó György*: i. m. 447. o. De a *Jegyzetek* összeállítója nem volt ott dr. Kun Imre csendőr százados, IX. rendű vádlott főtárgyaláson tett vallomásánál sem! Uo. 441. o.

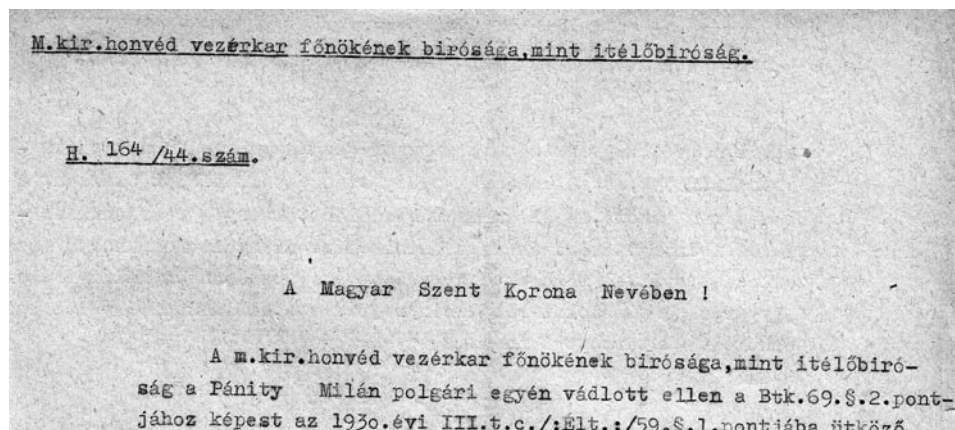
⁹ *Szakály Sándor* szakértői véleménye dr. Zétényi Zsolt védőügyvéd számára, 2011. március 11., 2. o. 5. pont. Szakály különösen Faragho Gábor altábornagynak Faragó Ödönne történt „átkeresztelését” nehezményezi. Ezúton köszönöm meg Szakály Sándornak, hogy szakértői véleményét önzetlenül eljuttatta hozzám.

ból tudjuk, hogy ez volt a Budapesti Népjogszégen dr. Zöldi Márton ellen indított eljárás iktatószáma.¹⁰ Vagyis a Jegyzetek egy 1943–1944-ben minden bizonnyal a tárgyaláson, gyorsírással készült védői feljegyzés közelebről meg nem határozható időben, de még 1945 novembere előtt készült gépelt változata, erre került rá az említett iktató bélyegző. A valós időpont nem állapítható meg, hiszen az irat csonka, a 24. oldalon megszakad.

Hogyan került ez a dokumentum az 1951-es eljárás iratai közé? A kérdésre a Budapesti Katonai Törvényszék már hivatkozott ügyiratában található feljegyzés adhat választ. Keszthelyi József államvédelmi alhadnagy 1951. június 8-án azt írta, hogy a *Jegyzetek* a Budapesti Megyei Bíróság irattárában elfekvő 18 502/1949. számú és Feketehalmi-Czeydner Ferenc és társai elleni bűnügygel kapcsolatosak, és ezért kéri azokat felhasználás után a megyei bíróságra visszajuttatni.¹¹ Az iratot azonban az 1951-es ügy lezárása után nem juttatták vissza a megyei bírósághoz.¹² Az 1985-ös publikációban azért nem kívántam felhívni a figyelmet az eredeti őrzési helyre, mert levéltárosként tartottam az irat kiemelésétől és így a későbbi kutatásból való kivonásától.¹³

Mi történt az 1943–1944-es hadbírói eljárás további irataival? *Hiteles vajon a m. kir. honvéd vezérkar főnöke bíróságának 448/43. számon újonnan előkerült dokumentuma? Véleményem szerint igen.* Állításom meglepőnek tűnhet, különösen a két kiváló szakértő, Zinner Tibor és Szakály Sándor elutasító véleményének ismeretében.

Először nézzük a formai jegyeket! Hasonlítsuk össze a m. kir. honvéd vezérkar főnökének bírósága mint ítéldbíróság egyik tipikus, a Hadtörténelmi Levéltárban őrzött ítéletének¹⁴ fejlécét és első sorait, valamint vitatott ítéletét!



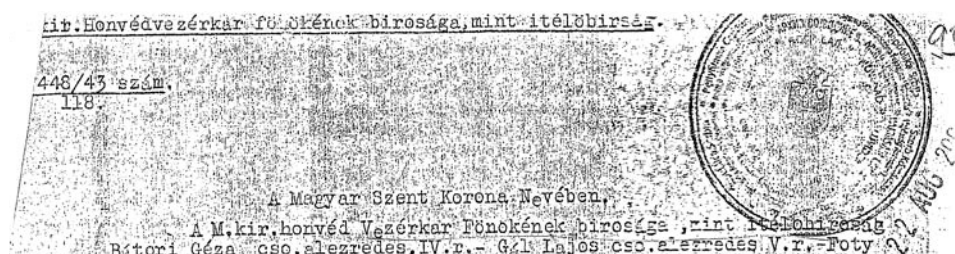
Egy tipikus ítélet fejléce 1944-ből

¹⁰ Zinner Tibor szakértői véleménye, 58. o.

¹¹ HL, Budapesti Katonai Törvényszék, 2925/1951. 10. o.

¹² Zinner szerint visszakerült a bíróságra, bár nem tudni, mire alapozza állítását. Zinner Tibor szakértői véleménye, 59. o. Állítását megismétli a 144 oldalon, a 340. lábjegyzetében.

¹³ A Budapesti Megyei Bíróság 18.502/1949. számú iratai jelenleg az Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltárában (a továbbiakban: ÁSZTL) őrzött V-87.992 számú dossziében lelhetők fel.



A 448/43. számon ismert ítélet fejléce (Újvidéken őrzött példány)

Kétségtelen az azonosság mind a formai jegyeket, mind a szerkezetet illetően. Mindkét ítélet fejléce azonos, még az is, hogy a bíróság neve egészen a bal margó szélére van kihúzva. Mindkét ítéletet a Magyar Szent Korona Nevében hozták meg. Ezt követően felsorolják a vádlott(ak) nevét, a vádat, majd az elnök, a tárgyalásvezető, a jegyzőkönyvvezető, a vádló nevét és rendfokozatát.

A rendelkező részben a vádlott(ak) nevét (aláhúzva, középre zárva) megelőzi az előzetes letartóztatásban vagy vizsgálati fogságban eltöltött idő mértéke. Mindkét esetben ugyancsak az ezt követő személyi adatok szerkezete: születési és illetőségi hely, kor (betűvel kiírva), születési dátum, vallás, családi állapot, foglalkozás. Eltérés ugyanakkor, hogy a „minta” ítélet nem tartalmazza a szülők nevét, utal viszont a vagyoni állapota!

A büntetés mértékét leíró rész után a bíróság által megállapított tényállás ismertetése, majd az ítélet indoklása következik. Az ítéletek mindenkor egy hitelesítési záradékkal végződtek. Az említett szakértők számára a legnagyobb problémát az elemzendő ítélet utolsó oldala okozta, de erről majd később szólunk.

Ha tartalmi elemzésnek vetjük alá a 448/43. számon ismert ítéletet, a formai jegyekhez hasonlóan erősebbek a hitelessége mellett szóló érvek. Ha összehasonlítjuk a *Jegyzetek*-ben szereplő tanukat és az ítéletben fellelhetőket, akkor 97%-os egyezést találunk! Az ítéletben felsorolt 61 (!) tanú közül 59-en szerepelnek a *Jegyzetek*-ben is.¹⁵ Négy esetben pedig nyilvánvalóan névelírásról lehet szó. Közülük külön felhívnam a figyelmet dr. Kadocsa István rendőrfogalmazó személyére, hiszen más forrásból ismerjük 1942. január 29-én kelt jelentését az újvidéki strandon történt kivégzésekről.¹⁶ Ezek szerint az állítólag kétes hitelességű dokumentum egy valós személy nevét helyes formában tartalmazza!

¹⁴ HL, a m. kir. honvéd vezérkar főnökeinek bírósága, 164/1944.

¹⁵ Utóbbiból hiányzik Duska Alajos százados és Kudar Lajos csendőr alezredes. Mindkettő valós személy, szerepelnek a korabeli Honvédségi Közlönyökben. A *Jegyzetek*-ben szereplő személyekre lásd: A. Sajtó Enikő – Markó György: i. m. lábjegyzeteit.

¹⁶ ÁSztL, A–1118. 28–31. o.

Védői Jegyzetek	448/43. számú ítélet
Balázs Ferenc Molnár István [valójában Molnár III. István] dr. Radocsa István Szentpáli-Gavallér András	Balázs Sándor Molnárházi István dr. Kadocsa István Szentpáli-Gavallér Kálmán

Szinte szó szerinti egyezésekre találhatunk az egyes események leírásakor is. Részletek Fóty Ferenc csendőr alezredes, VI. rendű vádlott 1943. december 16-ai tárgyalási napon tett vallomásából, illetve a nevezettre vonatkozó ítéleti tényállásból:

Védői Jegyzetek	448/43. számú ítélet
„Másnap, 23-án vkf. bírósági tárgyaláson vettem részt a törvényszék épületében, amikor déli egy óra tájban heves lövöldözésre lettem figyelmes, és az ablakhoz lépve láttam, hogy a Bárdossy utca végén embereket lőnek agyon. A tárgyalás után Grassyhoz futottam, s jelentettem a látottakat...” ¹⁷	„A Bárdossy uccában (sic!) január 23-án végrehajtott kivégzéseket az Újvidéki Kir. Törvényszék főtárgyalási termének ablakából az ott jelenlevő haditörvényszéki tagokkal, hadbírákkal és védőkkel együtt látta és arról a főtárgyalás befejezése után jelentést is tett Grassy vörgey-nak, aki tudomása szerint azonnal intézkedett is.” (91. o.)

További jellemző részletek Stépán László csendőr századosnak a Csurogon hombárokba bezárt, majd lemészárolt foglyokkal kapcsolatban a tárgyaláson tett vallomásából, illetve az ítélet indoklásából:

Védői Jegyzetek	448/43. számú ítélet
Január 6-án este „láttam, hogy mindenki le van lőve. Ezután telefonáltam Deáknak, aki leszidott és azt ígérte, hogy azonnal kiszáll az ügy kivizsgálása végett.” ... Mivel Deák nem jött meg, segédtsíjtje „Mály [Lajos, 1942-ben hadnagy] közölte, hogy nincs semmi baj, minden rendben van. Deák nem haragszik. ... Egy óra múlva Vargával [azaz Varga Gyula vezető jegyzővel] bementem Zsablyára.” Itt Deák Mály útján azt parancsolta, hogy „reggelre minden nyom el legyen tüntetve.” ¹⁸	„...az őrség... a polgári egyéneket már mind lelőtte. Mindezekről... nyomban jelentést tett Zsablyára Deák ezredesnek, aki felháborodva kifogásolta.” Egy óra múlva „Mály Lajos főhadnagy segédtsíjtje... közölte vele, hogy Deák... csak színlelte a felháborodást, egyébként minden rendben van. ...vitéz Varga Gyula csurogi vezető jegyző kíséretében bement gépkocsin Zsablyára.” ... Itt Deák Mály útján azt üzenté neki: „menjen haza és nyom nélkül takarítson el mindent.” (100. o.)

Egy olyan példa, amikor nem vádlottról, hanem érdektelen tanúról van szó. Bucska Gábor ezredes vallomása Grassy január 22-ei eligazításáról, illetve az ítélet megállapítása:

Védői Jegyzetek	448/43. számú ítélet
„Grassy csak annyit mondott, hogy az igazoltatásokat feszesebben kell csinálni, nehogy egyesek bicikliigazolványokkal szabaduljanak” ¹⁹	„Az igazoltatásokat feszesebben... kell fogatnosítani, mert a kutató járőrök igazoltatási alapul állítólag kerékpáros igazolványokat is elfogadnak.” (28. o.)

¹⁷ A. Sajti – Markó: i. m. 439. o.

¹⁸ A. Sajti – Markó: i. m. 440–441. o.

¹⁹ A. Sajti – Markó: i. m. 447. o.

Léteznek persze olyan zavaró tényezők, amelyek az ítélet hitelességét kérdőjelezhetik meg. Ilyen a gépelés formája: ez ugyanis nem egységes, néhol szimpla (1–9. és 15–17. oldalak) néhol pedig másfeles (10–14., 18–29. és 81–104. oldalak), sőt volt, amikor kettes sortávolsággal (30–80. és 106–123. oldalak) rögzítették a szöveget. Egy oldalon belül két-féle sortávolság van a 28. és a 105. oldalakon. Csonka oldal a nyolcvanadik.

Maga az oldalszámolás sem következetes: írógéppel számozták az 1–28. oldal között, majd ezt követően kézzel. A 81–84. oldal között ugyanekkor felbukkan egy kézzel áthúzott, 137–140-es számtartomány is.²⁰

Az újragépelés során minden bizonnyal több írógépet használtak. A szövegben előfordulnak az á, é, ó, ö, ő, ü ékezetes betűk; igaz, használatuk nem következetes. Az é, ó, ö, (az egyik gépnél az ő is), valamint az ü kétségkívül szerepelt az írógépek betűkészletében, a többi ékezetes betű esetében utólagos, kézzel történt javításról van szó. Az é-betű esetében időnként szintén kézzel pótolták az ékezetet. Sokszor oldalakon keresztül az á helyett csak a-betűket találunk. Valószínűleg időnként váltották a gépirókat is.²¹

A szakértők számára a legtöbb fejtörést az a bizonyos rejtélyes utolsó oldal jelentette. Szakály Sándor nem érti, hogyan lett *dr. Babósból dr. Gabor*, illetve hogyan került oda „A fordítás hiteles: Novi Sad, 1944. szeptember hó 30-an” szövegrész. Mindezek miatt szerinte kizárható, hogy eredeti okiratról van szó. Zinner szintén kételkedik hitelességében.²²

Nem lehetséges ugyanakkor, hogy egy olyan gépelt másolattal állunk szemben, amelyik Újvidéken (szerb megnevezéssel Novi Sadon) 1946 szeptemberében készült? Ekkor kezdődtek el a háborús bűnösökként kiadott magyar honvéd-, illetve csendőrtisztek elleni eljárások, és a jugoszláv nyomozó hatóságoknak nyilvánvalóan szükségük volt az 1944-es ítéletről egy szerb nyelvű példányra. Nem elképzelhető, hogy mivel nem akarták az akkor már (még) baráti Magyarországról beszerzett eredeti ítéletet odaadni a fordítónak, ezért készítettek számára egy újragépelte másolati példányt? És azért került rá a „fordítás hiteles” szöveg, mert a majdani szerb szöveget annak elkészülte után hitelesíteni kellett?

Ezt a teóriát támasztja alá a Szombathelyi Ferenc és társai ellen 1946. október 30-án Újvidéken meghozott ítélet indoklása is. E szerint a verdiktet részben a „Magyar Királyi Honvédség vezérkari főnöksége (sic!) bíróságának ítélete egyes részeinek hitelesített [értelemszerűen szerb nyelvű – M. Gy.] másolata, száma 448/43. alapján” hozták meg.²³

Az elméletem szerinti 1946-os helyett szereplő 1944-es dátumot tudjuk be a gépiró tévesztésének, hiszen pár sorral korábban kétszer is az 1944-es évszámot kellett alkalmaznia. Az újvidéki helyszín pedig egy jugoszláv állampolgár számára természetesen Novi Sad volt.

²⁰ Az eredeti ítélet terjedelme 218 oldal volt. Így emlékezett erre dr. Babós József hadbíró ezredes is a Budapesti Néptudományi Központban dr. Zöldi Márton volt csendőr százados ügyében 1945. november 10-én tett tanúvallomásaiban. ÁSZTL, A-1116, 109. o.

²¹ Szakály szerint „a szövegben előforduló á és é betűk ékezetének utólagos jelölései azt valószínűsítik, hogy nem Magyarországon, magyarországi használatra szánt írógéppel íródott a szöveg.” Szakály Sándor szakértői véleménye 1. o., 1. pont. Az újragépelésnél használt írógépek különbözőségére utal, hogy a 30. oldalról figyelhető meg az ő betű használata. Innentől változik a sortáv is! A gépirókra lásd még a 24. lábjegyzetet!

²² Szakály Sándor szakértői véleménye, 1. o., 2. pont, míg Zinner hosszasan értekezik a 448/43. szám alatt Magyarországra került ítéletmásolat hitelességével kapcsolatos aggályairól. Zinner Tibor szakértői véleménye, 73–77. o.

²³ Györkei Jenő: Idegen bírák előtt. Szombathelyi Ferenc újvidéki pere és kivégzése. Budapest, 2002. 139. o.

- 123 -

nek, továbbá a csandórság felügyelője, ügyésze, Ú.49/42.-8. ügyiratjeli felre-
tételi határozatának /A-6/ 8.sz./ ismertetését, mert azt VI.r.vadlott cse-
lekményeinek elbírálhatása szempontjából szükségesnek tartotta.

Végül a haditörvényszék a Kbp. 275. §-nak 2. bekezdéséhez
képest a fő tárgyalást I., II., III. és IV.r. vadlottakkal szemben azért ren-
delte abbahagyni és ellenük a büntvádi eljárást a Kbp.37.§-nek 1.bek.-hez ké-
pest azért rendelte elkülöníteni, mert egyrészt a felsorolt vadlottak szökése
folyton a bűnügy együttes keresztilvitelére már nem volt lehetséges, másrészt
pedig mert az elkülönítés tekintetében a H.Kir. Honvédezőzárkar főnöke, mint
illetékes parancsnok, így rendelkezett.

Budaöest, 1944. évi január hó 22.-én.

Dr.Gabor József s.k.

hadbíró ezredes
tárgyalásvezető.

Dr.Jolsvay Alajos s.k.

hadbíró főhadnagy
jegyzőkönyvvezető.

Az ítéletet megerősítem! Az ítélet végrehajtandó!

Budapest, 1944. évi február hó 18.-án.

olvashatatlan aláírás s.k.

a m.kir.honvéd vezérkar főnöke,
mint illetékes parancsnok.

A fordítás hiteles:

Novi Sad, 1944. szeptember hó 30.-án.



Leferens

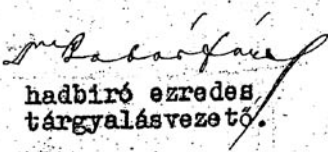
ОВЕРАДА

ПРЕТСЕДНИК
Областна Команда
за Борбана
Београд

A 448/43. számon ismert ítélet rejtélyes utolsó oldala (Újvidéki példány)

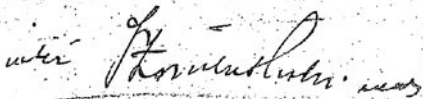
Hogyan került az eredeti ítélet Újvidékre? – Tudjuk, hogy 1945. május 5-én még a magyar hatóságok rendelkezésére állt egy példánya, mert a Miniszterelnökség arra hivatkozva minősítette az ítélet szövegében szereplő 41 főt (nem csak a vádlottakat!) háborús bűnössé.²⁴ 1946. november 16-án pedig a magyar Külügyminisztérium a korábban Jugoszláviának kiadott háborús bűnösök „ellen folyamatba tett bűnvádi eljárások iratainak visszaszolgáltatását” kérte a Szövetséges Ellenőrző Bizottság jugoszláv delegáltjától.²⁵ A kiadott iratok között jogosan feltételezhetjük egy ilyen fontos dokumentum meglétét.

Az eredeti ítélet záradékában a tárgyalásvezető, a jegyzőkönyv-vezető és az illetékes parancsnok szignója eredeti aláírással kellett hogy szerepeljen. Babós aláírásának ismeretében könnyen elképzelhető, hogy vezetéknevét Gabornak olvasták, illetve a jugoszláv állampolgárságú gépíró számára ismeretlen, azaz „olvashatatlan” volt Szombathelyi Ferenc vezérezredes, vezérkari főnök valóban nehezen kislabilizálható aláírása.²⁶



hadbíró ezredes,
tárgyalásvezető.

dr. Babós József hadbíró ezredes



a m.kir. honvéd vezérkar főnöke,
mint illetékes parancsnok.

vitéz Szombathelyi Ferenc vezérezredes

A kérdéses aláírások

Az „ucca” és a „kösség” szavak használata a szövegben az „utca” és a „község” helyett arra utal, hogy a magyar helyesírással hadilábon álló gépíró végezte a másolást.²⁷ Róla igazán nehezen elképzelhető, hogy tudta, ki is volt a magyar vezérkari főnök 1944 februárjában. Így a számára olvashatatlan aláírás feloldatlan maradt. Jellemző egyébként, hogy a 448/43. számú ítélet szerb nyelvre lefordított változatát magyarra visszafordító Országos Fordító és Fordítás Hitelesítő Iroda (OFFI) 2008-as szövegében már ott szerepel Szombathelyi neve. Vagyis a szerb fordító és különösen megbízói számára fontos volt a jugoszláv bíróság előtt ekkor vádlottként álló egykori vezérkari főnök „nevesítése” a pár nappal

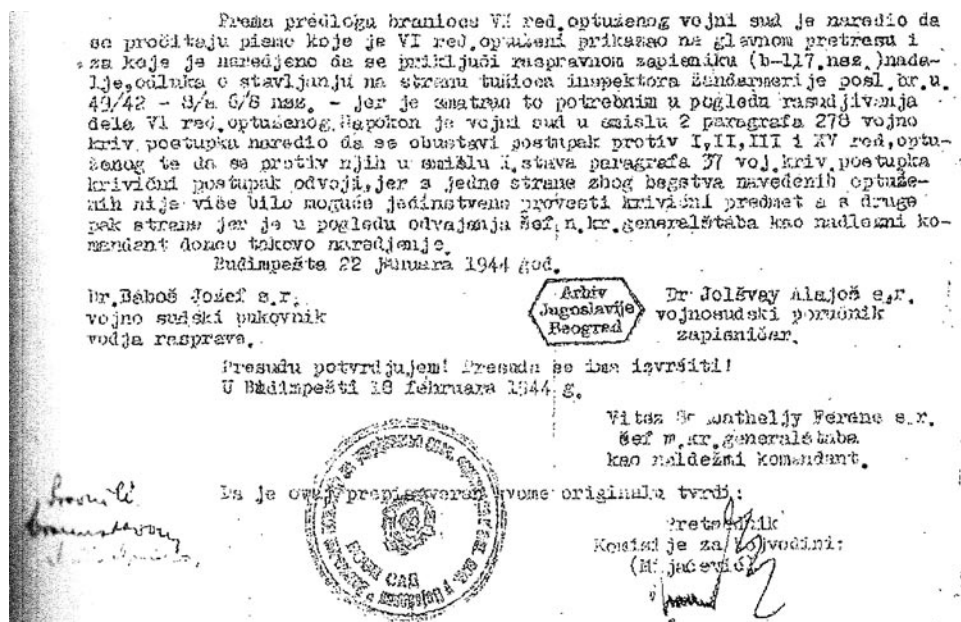
²⁴ A nyomozati iratokról a dr. Képiró Sándort képviselő dr. Zétényi Zsolt védőügyvéd birtokában levő DVD (a továbbiakban Zétényi DVD), I. köt. 40–419. o. (DVD 202–210). Köszönöm dr. Zétényi Zsoltnak, hogy Szakály Sándor közvetítésével a kérdéses DVD-t hozzám eljuttatta. – Az eredeti ítélet 1945-ben került át a Miniszterelnökségtől az Igazságügyi Minisztériumhoz. Magyar Országos Levéltár (a továbbiakban: MOL) XIX-A-1-j XXIII/b. tétel 5597/1945. 31. doboz.

²⁵ Zétényi DVD, I. köt. 42–435. o. (DVD 214–218). A MOL-ban őrzött dokumentumok szerint a kérdéses iratokat az Igazságügyi Minisztérium 1946-ban adta át a jugoszlávoknak.

²⁶ Így oka fogyottá válik Zinner összeesküvés-elmélete, amikor Szombathelyi Ferenc nevének közismertségéből kiindulva felteszi a kérdést: „Kitől származott az olvashatatlan aláírás a m. kir. Honvéd Vezérkar főnöke nevében?” Zinner Tibor szakértői véleménye, 73. o.

²⁷ Az illető minden bizonnyal diktált szöveget gépelt. Jó példa erre az ítélet 3. oldalának 4. bekezdésében található „M. Kir. Honvédvezérkar Főnöke DD alcsoport” rész a valós „m. kir. honvéd vezérkar főnöke 2. D. alcsoport” helyett. Menet közben valószínűleg nem csak írógépet, de gépírót is váltottak: a 30–80. oldalak között jóval kevesebb elírással találkozhatunk.

korábban még „olvashatatlan” aláírás feloldásával! A szerb szöveget véglegesítő személy rájött arra is, hogy Babós nevét korábban félreolvasták, ezért ezt a hibát is kijavította.²⁸



Az ítéletről 1946-ban készített szerb fordítás záradéka

Szakály Sándor szerint a hitelesítést mindenkor a bíróság körbélyegzőjének lenyomata jelentette.²⁹ A már hivatkozott „minta” ítélet alapján azonban tényként állapítható meg, hogy nem minden esetben alkalmaztak körbélyegzőt. Amennyiben pedig a 448/43. számon most megismert ítélet egy fordítás céljából Újívidéken készített másolat, akkor azon nem is lehetett eredeti magyar körbélyegző.

Valójában a hivatkozott szakértők igazából nem tudták hová tenni a dokumentumot. Szakály Sándor magyarázatot keres kételyeire, amikor felteszi a kérdést: „Lehetséges, hogy egy valamikor szerb nyelvre fordított okiratot fordítottak vissza magyarra?” Használó a véleménye Zinnernek, amikor „korábbi, 1944-es (?) fordítás”-ról ír.³⁰ Én ezt a fogalmazás sajátosságai miatt kizártnak tartom. Csak egyetlen példa az oda-vissza fordítás okozta képtelen helyzetre:

²⁸ Zétényi DVD, II. köt. 1413–1415. o. (DVD 261–262). – Az OFFI fordításának 2008. június 15-ig kellett elkészülnie. Uo. 1301. o. (DVD 205). – A Budapesti Nyomozó Ügyészség nyomozati iratai között megtalálható az 1946-os szerb fordítás másolata. Ennek utolsó oldalán valóban ott szerepel a „Dr. Baboš Jožef” és a „Vitez Szombathelji Ferenc” névforma! A iraton az „Arhiv Jugoslavije Beograd” feliratú tulajdonjogi bélyegző lenyomata található. Ez a 75 oldal terjedelmű szerb nyelvű dokumentum azonban nem került fel a védőnek és a szakértőknek eljuttatott DVD-re. – Zinner igényelte is az eredeti ítéletről készült szerb nyelvű fordítás jogsejgét útján történő beszerzését, nem tudva, hogy arra már korábban sor került... Zinner Tibor szakértői véleménye, 90. o., 246. l.ábjegyzet.

²⁹ Szakály Sándor szakértői véleménye, 1. o., 3. pont.

³⁰ Szakály Sándor szakértői véleménye, 1. o., 2. pont és Zinner Tibor szakértői véleménye, 76. és 91–92. o.

448/43. számú ítélet	Az OFFI visszafordítása szerb nyelvből
„Végül a haditörvényszék a Kbp. 278. §-nak 2. bekezdéséhez képest a főtárgyalást I., II., III. és IV. r. (sic!) vádlottakkal szemben azért rendelte abbahagyni és ellenük a bűnvádi eljárást a KBp. 37. §-nak 1. bek-hez képest azért rendelte elkülöníteni, mert egyrészt a felsorolt vádlottak szokése folytán a bűnügy együttes keresztülvitele már nem volt lehetséges, másrészt pedig mert az elkülönítés tekintetében a M. Kir. Honvédezerkar (sic!) főnöke, mint illetékes parancsnok, így rendelkezett.” (123. o.)	„Végül a katonai bíróság a katonai büntetőeljárás 278. szakaszának 2. bekezdése alapján elrendelte [abbahagyni] az I., II., III. és XV. rendű vádlottak ellen indított eljárást és [elrendelte] ellenük a katonai büntető-eljárás 37. szakaszának 1. bekezdése alapján [elkülönített] eljárás megindítását, egyrészt a fentiek szokése miatt, másrészt mert az elkülönítés tekintetében a vezérkari főnök, mint illetékes parancsnok így határozott.” ³¹ (A szögletes zárójelben beszúrt szövegrészek nélkül a mondatnak nincs értelme! – M.Gy.)

Látható, hogy a példamondat magyarról szerbre, majd vissza, magyarra történő fordítása milyen értelemzavaró hibákkal járt. A 448/43. számon most előkerült ítélet szövege bizony ugyanazt a magyar katonai jogász nyelvvezetet és fogalmazásmódot tükrözi, amelyet 1944-ben használtak.

Korábban már szó esett az eredeti ítélet újragépelése során elkövetett hibákról és azok későbbi javításáról. Sajátos tévesztés figyelhető meg a most idézett mintamondatban és oda-vissza fordításaiban is. A vádlottak közül dr. Zöldi Márton csendőr százados XV. rendű vádlott 1944. január 14-én, míg Feketehalmy-Czeydner Ferenc altábornagy I. rendű, Grassy József vezérőrnagy II. rendű és Deák László ezredes III. rendű vádlottak január 15-én még az ítélet kihirdetése előtt Németországba szöktek, ezért ügyüket elkülönítették a többiekétől. Az újragévelt ítéletben a XV. rendű helyett tévesen IV. rendű vádlott megjelölés szerepel, amit a szerb nyelvre történt fordításkor viszont kijavítottak. Az OFFI – különben meglehetősen pongyola és ezért értelemzavaró – fordítása ezért tartalmazza a helyes adatokat!

A 448/43. számú ítélet egyik példánya a fejléc fax azonosító szövege szerint 2006. szeptember 11-én érkezett Magyarországra Jeruzsálemből a Simon Wiesenthal Center (SWC) közvetítésével. Eredeti őrzési helye: Belgrád, a Szerb Állami Levéltár.³² Először én is egy erről készült, a Hadtörténelmi Levéltárba ugyancsak nem egészen szabályos módon eljutott másolatot tanulmányozhattam.

A Budapesti Nyomozó Ügyészségen létezik ennek egy valamivel jobb minőségű, a faxon érkezettel nem teljesen azonos változata is, őrzési helye Újvidék, a Vajdasági Autonóm Tartomány Levéltára. Ezért azután a belgrádi példánytól eltérő levéltári tulajdonjogi bélyegző, illetve bizonyos részeket (különösen személyneveket) aláhúztak a szövegben.³³

³¹ Zétényi DVD, II. köt. 1413. o. (DVD 261).

³² A másolaton az „Arhiv Jugoslavije Beograd” feliratú tulajdonjogi bélyegző lenyomata található.

³³ Ennek a példánynak a 123., utolsó oldala hiányzott a védő rendelkezésére bocsátott DVD-ről. A Budapesti Nyomozó Ügyészség nyomozati iratainak elképesztően rendezetlen anyagában azonban megtalálható ez az oldal is, igaz, hogy a 1–122. oldalaktól eltérően nem a 22 AUG 2006, hanem a 30 MAR 2009 dátumbélyegzővel. (Valószínűleg a szerb hatóságok küldték el először csonkán a példányt és később pótolták a hiányzó oldalt.)

Az ügyviteli figyelmenlenség mögött Szakály sanda szándékot sejtett. *Szakály Sándor* szakértői véleménye 1. o., 2. pont. – Zinner számára ez a példány sem hiteles, többek között éppen a számára hiányzó utolsó oldal miatt: *Zinner Tibor* szakértői véleménye, 104. o. – Az újvidéki példányt (kivéve utolsó hiányzó oldalát) lásd: Zétényi DVD, I. köt. 93–335. o. (DVD 47–168).

Ezeket eltekintve szövegükben teljesen megegyező két iratról van szó. De most ne bonyolódjunk bele a Jugoszláviából alakult utódállamok levéltárainak és a hogyan is kerültek ezek az iratmásolatok Magyarországra szövevényes történetébe!

A kérdéses ítélettel kapcsolatos dokumentumok története időrendben összefoglalva:

1. Adott volt az eredeti 1944-es ítélet, amelyik 1945-ben még a magyar hatóságok rendelkezésére áll, majd a háborús bűnösként kiadott magyar honvéd- és csendőrtisztekkel együtt 1946 nyarán, őszen Újvidékre került.

2. Az iratról Újvidéken 1946. szeptember 30-án fordítási alapanyagként több példányban elkészült egy újragépelt másolat. Ebben Gaborként olvasták félre dr. Babós József nevét és olvashatatlanak jelölték Szombathelyi Ferenc aláírását. A másolat végére rákerült „A fordítás hiteles: Novi Sad, 1944. szeptember hó 30-an” szövegrész. Ennek az ítéletmásolatnak két példánya ismeretes, őrzési helyeik: Belgrád, illetve Újvidék.

3. Az újragépelt ítéletről ugyancsak Újvidéken, 1946 őszen elkészült a hitelesített szerb nyelvű fordítás. Ebben Szombathelyi személyéhez kötötték pár nappal korábban még olvashatatlanak ítélt aláírását és visszaállították a korábban ugyancsak félreolvasott Babós nevet. Javítottak egyéb félregépelési hibákat is. Az irat őrzési helye: Belgrád.

Véleményem csak finomodna a Szerbiában őrzött iratok személyes tanulmányozása révén, de szilárd meggyőződésem, hogy az 1944-es eredeti ítéletről szó szerinti (betudva a gépelési hibákat) újragépeléssel 1946-ban készült és több példányban az utókorra maradt másolat esetével állunk szemben. Az irat forrásértékét növeli, hogy az 1942-es razzia részletes leírásán túl az 1944-es ítéletbe olyan rendeleteket, ügyiratokat, táviratokat is befoglaltak, amelyek eredetije azóta elkallódott vagy megsemmisült.

Az újonnan előkerült másik dokumentum-együttes elemzése pár mondattal elintézhető. A Nagy János főhadnaggyal kapcsolatban 1948-ban keletkezett iratokkal szemben egyik szakértő sem támaszt hitelességi kifogást. Formailag semmiképpen, tartalmilag annál inkább. Szakály Sándor szerint „az ÁVH kihallgatási jegyzőkönyveinek hitelessége az eddigi történeti kutatások szerint alapvetően fenntartással kezelendő.”³⁴ Zinner Tibor szerint „Nagy János katonapolitikai s államvédelmi nyomozók előtt tett 1948 októberi vallomásai... hitelessége stb. kapcsán számos aggályt vetettünk fel.”³⁵ Maradéktalanul egyet kell értenem véleményükkel.

Mi mindebből a tanulság? Az, hogy egy irat hiába birtokolja mindazon formai jegeket, amelyek megkérdőjelezhetetlenné teszik hitelességét, ha igazságtartalma enyhén szólva is kétes. És ellenkezőleg – merülhetnek fel kételyek egy másik dokumentum formai hitelességét illetően, ha forráskritika alkalmazásával bizonyítani tudjuk, hogy egy értékes, máshol már fel nem lelhető adatokat tartalmazó irat áll rendelkezésünkre.

Epilógus

A Holocaust Dokumentációs Központ és Emlékgyűjtemény, valamint a Hadtörténeti Intézet és Múzeum 2012. január 20-án emlékülést szervezett az 1942-es dél-bácskai razzia 70. évfordulója alkalmából. Ez a közlemény az ott elhangzott előadás szerkesztett változata.

³⁴ Szakály Sándor szakértői véleménye, 3. o., 10B. pont.

³⁵ Zinner Tibor szakértői véleménye, 153. o.

A konferencia egyik hallgatója hívta fel figyelmemet a Fővárosi Bíróság 9.Beü.969/2006/23. számú végzésére, amely a dr. Képíró Sándor ellen 1944-ben meghozott ítélet végrehajthatatlanságáról rendelkezett. A bírósági iratok között ugyanis ott található az eredeti 1944-es ítélet másolata is! Az irat őrzési helye: Belgrád, Szerb Állami Levéltár.³⁶ Az előzőekben általam elemzett dokumentum szövege – az újragépeléskor elkövetett számos gépelési hibát leszámítva – azonos az eredetivel.

Az irat hitelességéről folytatott vita tehát végleg lezárult – szakmai, módszertani szempontból talán mégsem haszon nélküli előadásom szövegének közzététele.

³⁶ Az iratok az adatközlő állításával ellentétben a Fővárosi Bíróság 19.B. 155/2011. számú iratai között, egy „Faxon érkezett” feliratú borítékban találhatóak.

Nehezen érthető ugyanakkor, hogy az eredeti ítéletről beszerzett másolat helyett miért az 1946-ban újragépelte másodlatok kópiáit használta a továbbiakban a nyomozó hatóság. Egy lehetséges magyarázat:

Dr. Képíró Sándorral szemben a Simon Wiesenthal Központ 2006 szeptemberében először az 1944-es ítélet végrehajtását kérte. A kérelemhez csatolták az eredeti 1944-es ítélet Belgrádban őrzött példányáról készített másolatot is. Miután a Fővárosi Bíróság hivatkozott végzésében 2007. február 19-én megállapította, hogy az ítélet a kihirdetését követő 1944-es eljárás során hatályát veszítette, így az nevezett szemben végrehajthatatlan. Dr. Képíró ellen a továbbiakban a nyomozást a Budapesti Nyomozó Ügyészség folytatta le jogsegély útján beszerzett másolatokra építve eljárását. Az eljáró ügyész számára pedig vagy érdektelen volt a különböző ítéletvariációk közötti különbség, vagy nem is tudott a Fővárosi Bíróságnál elfekvő ítéletmásolatról.


Архив Србије и Црне Горе фонд бр. 110 фас.бр. 638 јединица описе бр. 378-610 име и презиме ИФНАД АЛТОМЈЕРИ *NY. 9 e 1940*

378-486

M. kir. honvéd vezérkar főnökének bírósága, mint ítélőbíróság.

H. 448/43. szám. *638-378*
118.

A MAGYAR SZERT KORONA NEVEKEN!



A m. kir. honvéd vezérkar főnökének bírósága, mint ítélőbíróság Bátory Géza cső. alezredes, IV. r., - Geál Lajos cső. alezredes, V. r., - Fóty Ferenc ny. áll. cső. alezredes, VI. r., - Horvay József cső. alezredes, VII. r., - Stépan László cső. százados, VIII. r., - dr. Kun Imre cső. százados, IX. r., - dr. Csáky József cső. százados, X. r., - Budny Károly cső. százados, XI. r., - dr. Demes Kacsokovics Balázs cső. százados, XII. r., - dr. Képiró Sándor cső. százados, XIII. r. - és Gerencséry Mihály cső. főhadnagy, XIV. r. vádoltak ellen, az 1930. évi III. t. c. /:Élt. 4/59. §-a 1. bekezdésének 1. pontjába ütköző és ugyanezen §. 2. és 3. bekezdése szerint minősülő hűtlenség büntette miatt a m. kir. honvéd vezérkar főnökének bírósága által kiadott büntető indítvány folytán emelt vád felett, vitéz Náday István vezérezredes elnöklete alatt, dr.

A Belgrádban őrzött eredeti ítélet fejléce

Литература Србије
и Дрине Горе фонд бр. 110 фас. бр. 638 јединица опис бр. 378-610 име и презиме ИВАН Д. АЉБИЊ ЈЕРИЋ

-218-

részt pedig, mert az elkülönítés tekintetében a m.kir. honvéd
vezérkar főnöke, mint illetékes parancsnok így rendelkezett.

Budapest, 1944. évi január hó 22.-én.

[Signature]
hadbíró ezredes,
tárgyalásvezető.

[Signature]
hadbíró főhadnagy,
jegyzőkönyvvezető.

Az ítéletet megerősítem! Az ítélet végrehajtandó!
Budapest, 1944. évi február hó 18.-án.

[Signature]
a m.kir. honvéd vezérkar főnöke,
mint illetékes parancsnok.

A Belgrádban őrzött eredeti ítélet záradéka

GYÖRGY MARKÓ
ON THE AUTHENTICITY OF SOME NEWLY-FOUND DOCUMENTS IN
CONNECTION WITH THE 1942 'NOVI SAD' RAID

Summary

In January 1942, Hungarian army- and gendarme-units accomplished a raid in Southern Bačka and in the town of Novi Sad. A military tribunal procedure was started against the people in charge of the action that turned into a massacre as early as winter 1943. The prosecution was ended with grave sentences in 1944.

One of the gendarme officers who took part of the raid was again committed for trial almost sixty-five years later. During the investigation some new, hitherto unknown documents have been found. These documents included a copy of the sentence from 1944, the authenticity of which was questioned by the reports of expert historians during the trial.

The author of the present paper, however, thinks that, based on the formal features of the document, and especially on the detailed analysis of its content; the document in question is a

copy which survived in many duplicates and had been made in 1946 by retyping the original 1944 sentence for a future Serbian translation. It was in 1946 that the prosecutions against Hungarian army- and gendarme-officers were started in Novi Sad, and the Yugoslav investigation evidently needed a Serbian-language copy of the 1944 sentence.

The Holocaust Documentary Center and Memorial Collection, together with the Hungarian Military History Institute and Museum organised a conference on 20 January 2012, commemorating the seventieth anniversary of the Southern Bačka Raid of 1942. The present paper is an edited version of a presentation at the conference.

One of the participants of the conference drew the author's attention to the fact that a copy of the original 1944 sentence can be found among the 2006 documents of the Metropolitan Court! The location of the document is Belgrade, National Archives of Serbia. Thus the debate can be settled for good, for the text of the document examined in this paper, apart from the many typing errors, is identical with that of the original sentence.

GYÖRGY MARKÓ

SUR L'AUTHENTICITÉ DES DOCUMENTS RÉCEMMENT DÉCOUVERTS
CONCERNANT LA RAFLE
« DE NOVI SAD » DE 1942

Résumé

En janvier 1942, les unités de l'armée et de la gendarmerie hongroises firent une rafle dans la Bačka méridionale et la ville de Novi Sad. Dès l'hiver 1943, le tribunal militaire engagea une poursuite contre les responsables de cette action dégénérée en massacre et la procédure se termina par de lourdes condamnations en 1944.

Près de 65 ans plus tard, un officier de gendarmerie fut de nouveau traduit en justice. L'enquête permit de retrouver des documents jusqu'alors inconnus, entre autres, la copie du jugement de 1944 dont l'authenticité fut cependant contestée par des expertises d'historiens de renom qui furent établies lors du procès.

Après analyse détaillée de la forme et du contenu de ce document, l'auteur de la présente publication estime qu'il s'agit d'une copie dactylographiée en 1946 en plusieurs exemplaires à partir du jugement original de 1944 en vue d'une traduction en langue serbe. Puisque des poursuites ont été engagées à Novi Sad en 1946 contre des officiers hongrois de l'armée et de la gendarmerie ayant été extradés comme criminels de guerre, les autorités d'instruction yougoslaves avaient certainement besoin d'un exemplaire en serbe du jugement de 1944.

Le Centre de documentation de l'Holocauste et le Musée et l'Institut d'Histoire militaire ont organisé une réunion commémorative le 20 janvier 2012 à l'occasion du 70^e anniversaire de la rafle de 1942 dans la Bačka méridionale. Cette publication est la version éditée de la conférence prononcée à ladite réunion.

L'un des auditeurs a attiré alors l'attention de l'auteur sur le fait que parmi les actes de 2006 du Tribunal de la Ville de Budapest, on trouve également la copie de l'original du jugement de 1944. L'acte est conservé à Belgrade dans les Archives nationales de Serbie. Le débat est donc définitivement clos, car le texte du document analysé dans cette publication est le même que celui du jugement original à l'exception des nombreuses fautes de frappe faites lors de la dactylographie.

GYÖRGY MARKÓ

ÜBER DEN QUELLENWERT DER NEU AUFGETAUCHTEN DOKUMENTE IM
ZUSAMMENHANG MIT DER RAZZIA IN „NEUSATZ“ IM JAHRE 1942*Resümee*

Im Januar 1942 führten die ungarischen Militär- und Gendarmerieverbände in der Südlichen Batschka und in der Stadt Újvidék (Neusatz, heute Novi Sad) eine Razzia mit Hilfe von Ordnungskräften durch. Gegen die Verantwortlichen der Aktion, die in einem Blutbad endete, wurde im Winter 1943 ein Kriegsverfahrensverfahren eingeleitet, das im Jahre 1944 mit schweren Strafen endete.

Fast 65 Jahre später wurde einer der beteiligten Gendarmerieoffiziere erneut vor das Gericht gebracht, da im Laufe der Ermittlungen neue, bis dato unbekannte Dokumente aufgetaucht waren. Unter anderem eine Kopie des Urteils aus dem Jahre 1944, deren Glaubwürdigkeit jedoch im Laufe des Prozesses von namhaften Historikern in ihrem Gutachten angezweifelt wurde.

Der Verfasser der vorliegenden Studie ist auf Grund der formalen Charakteristika, aber insbesondere auf Grund der detaillierten inhaltlichen Analyse des Dokuments der Ansicht, dass wir einer Kopie gegenüberstehen, die vom ursprünglichen Urteil des Jahres 1944 zwecks Übersetzung ins Serbische auf dem Wege des Neutippens im Jahre 1946 erstellt worden war und der Nachwelt in mehreren Exemplaren erhalten geblieben ist. Zu dieser Zeit begannen nämlich in Neusatz die Verfahren gegen die als Kriegsverbrecher ausgelieferten ungarischen Honvéd- und Gendarmerieoffiziere, und die jugoslawischen Ermittlungsbehörden benötigten offensichtlich ein Exemplar des Urteils aus dem Jahre 1944 in serbischer Sprache.

Das Dokumentationszentrum und die Gedenksammlung für den Holocaust sowie das Institut und Museum für Militärgeschichte organisierten am 20. Januar 2012 anlässlich des 70. Jahrestages der Razzia in der Südlichen Batschka eine Gedenksitzung. Die vorliegende Studie ist die redigierte Fassung des dort präsentierten Vortrags.

Ein Besucher der Konferenz lenkte die Aufmerksamkeit des Verfassers auf die Tatsache, dass unter den Akten des Hauptstädtischen Gerichts Budapest aus dem Jahre 2006 auch eine Kopie des Originalurteils aus dem Jahre 1944 zu finden ist! Das Dokument wird in Belgrad, im Serbischen Staatsarchiv aufbewahrt. Die Diskussion ist damit endgültig beendet, da der Text des analysierten Dokuments – mit Ausnahme der zahlreichen Tippfehler, die im Laufe des Neutippens entstanden waren – mit dem Wortlaut des Originalurteils identisch ist.